

EL TEMPS QUE CORRE PER JOAN F. MIRA

Les gàbies dels anabaptistes

“Quan va tornar la violència ordinària —els jutges, l'exèrcit, l'autoritat, el bisbe—, els sobrevivents van deixar ràpidament de ser-ho, i el rei dels purs i els seus dos lloctinents van ser tancats en bones gàbies de ferro, fets morir cruelment i després deixats podrir o assecar dins de les gàbies penjades, per a memòria i exemple.”

A l centre de la ciutat de Münster, tocant el carrer dit del Mercat Principal i la plaça de la Seu, el visitant ha d'alçar la vista per arribar al capdamunt de l'agulla gòtica (neogòtica, sembla) de l'església de sant Lambert.

Aquestes ciutats de l'Europa que nosaltres considerem septentrional tenen com a punt d'orgull conservar fins on és possible un aire de tradicions vivents, d'història medieval o barroca i d'arquitectura intacta i respectada. Així, quan ve una guerra i destrueix i crema tot allò que troba pel camí —ací les guerres passen molt seriosament—, els ciutadans s'apliquen immediatament a la reconstrucció més metòdica i precisa. Ja passà fa segles amb la guerra dels Trenta Anys, que deixà Alemanya i mitja Europa coberta de ruïnes, i ha passat aquest segle amb la Segona Guerra Mundial. La guerra dels Trenta Anys la feien francesos contra alemanys, espanyols contra holandesos, suecs contra qui convenia, protestants contra catòlics, i algunes variants més de la permanent bogeria bèl·lica d'Europa que a penes fa mig segle que, de moment, pareix que s'ha acabat. En aquesta ciutat, en una sala de visita obligada per al viatger, es firmà la cèlebre Pau de Westfàlia, amb el primer intent de posar una mica d'ordre entre els estats del continent. Però les paus, a Europa, solien durar poc.

Ha durat més la voluntat de sobreviure, les ganes obstinades de refer-se cada colp de les ruïnes, la voluntat de preservar i de reconstruir. El 1945 la ciutat de Münster, com gairebé totes a Alemanya, era un pur camp de ruïnes, munts d'enderrocs a penes la forma dels carrers on sovint ni s'endevinava quina havia estat la forma de les cases. Viatjant pel país, les fotos es veuen repetides en cada edifici públic, a l'entrada de les esglésies, en els fullets turístics: sempre igual. Hi ha com un orgull silenciós i obstinat de la reconstrucció, com una penitència acceptada pels horrors del nazisme com una prova final que els alemanys són capaços d'allò que semblava inhumanament impossible. Perquè en pocs anys tot allò que es podia redreçar estava dret, el que es podia reconstruir estava reconstruït, milers de fàbriques estaven en plena producció i milions de cases noves tornaven a

ser, com mana la tradició, habitatges discrets, sòlids i confortables. I a la torre de sant Lambert de Münster es va tornar a crear, el 1950, el lloc de treball “més alt de la ciutat”: la funció de guaita o vigilància contra el foc, contra els enemics o contra les desgràcies de la història. L'home havia de pujar cada vespre 298 escalons, tocar una trompeta de coure, i assegurar que tot va bé. Restaurada l'església, i reconstruïda la ciutat, tornaren a penjar al centre de la torre les gàbies dels anabaptistes.

Els anabaptistes de la primera meitat del segle XVI —temps de fervors extrems, d'inquisicions, fogueres i batalles ara incomprendibles— procedien en línia quasi recta dels moviments de “purs” i “espirituals” de segles anteriors, com abans els hussites de Bohèmia o els càtars d'Occitània: negaven el valor del baptisme infantil, propugnaven la comunitat de béns, el final de les jerarquies, el regne del cel en la terra, i altres variants de la fantasia humana sempre tan impossible d'aplicar. El resultat, com sol passar, va ser un perfecte desastre. Una branca d'anabaptistes va fer la revolució a Westfàlia, ocupà la ciutat de Münster, i s'hi va instal·lar en forma de república de Crist, regne de l'Esperit, Ciutat dels Purs, etcètera: els títols no hi faltaven. En realitat, un tal Hans Bockhold, mig analfabet, es va proclamar rei, profeta i persona divina, imposà uns mesos de terror rigorós, menjava abundantment quan els altres es morien de gana a causa del setge de les tropes imperials, es declarà espós celestial i carnal de disset dones alhora, i feia matar implacablement primer els adversaris i després els simples tebis o dubtosos: sol passar, també. Quan va tornar la violència ordinària —els jutges, l'exèrcit, l'autoritat, el bisbe—, els sobrevivents van deixar ràpidament de ser-ho, i el rei dels purs i els seus dos lloctinents van ser tancats en bones gàbies de ferro, fets morir cruelment, i després deixats podrir o assecar dins de les gàbies penjades, per a memòria i exemple. Fa pocs dies, contemplava jo llargament les gàbies de Münster, que de nit tenen cadascuna un llumet encès, com una antiga animeta, i recordava el capítol que Marguerite Yourcenar, en *L'Oeuvre au noir*, dedicà als terribles fanàtics i al seu final terrible. La història d'Europa, vista de prop, també està feta de gàbies i de literatura.